

швидких і ефективних механізмах вирішення спорів. Поєднання юридичних і моральних принципів дозволяє не лише розв'язувати конфлікти, але й організовувати суспільство, засноване на справедливості та взаємоповазі. Таким чином, моральна складова є невід'ємною частиною правової культури, що сприяє гармонійному розвитку суспільства в цілому.

Література

1. Колич О.І., Сесюк Ю.П. Поняття та ознаки юридичного конфлікту: соціологічно-правовий аналіз. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія «Юридичні науки». 2020. № 1, т. 7. С. 54-59. URL: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2020/apr/21417/11.pdf> (дата звернення: 01.05.2025).

2. Брусакова О.В. Динаміка вирішення юридичних конфліктів. Харківський національний університет внутрішніх справ: 20 років у статусі національного. Харків: ХНУВС, 2021. С. 54-56. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/9c62c999-ad38-4a32-b7c0-9e5152e5b2e6/content> (дата звернення: 01.05.2025).

3. Кушнір І.О. Основи етики: опорний конспект лекцій для студентів денної форми навчання. Дніпро: Дніпропетровська державна фінансова академія, 2010. 153 с. URL: <https://studfile.net/preview/7482108/> (дата звернення: 01.05.2025).

УДК 341.824:338.47(043.2)

Іконова У.С., здобувач вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня,
Державний університет «Київський авіаційний інститут»,
м. Київ, Україна
Науковий керівник: **Макеєва О.М.**, к.ю.н., доцент

ЄВРОПЕЙСЬКІ СТАНДАРТИ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ

Стандарти захисту прав людини становлять основу сучасної міжнародної та національної правової системи. Вони встановлюють мінімальні вимоги до держав у сфері забезпечення прав і свобод людини, гарантують юридичну захищеність особи від зловживань владою та створюють механізми відновлення порушених прав. В основі цих стандартів лежать декілька ключових принципів.

Перш за все, права людини мають універсальний характер. Вони належать кожній людині від народження, незалежно від її національності, раси, статі, мови, релігії, політичних чи інших переконань. Універсальність означає, що всі люди мають однакові права і свободи, незалежно від соціального чи правового статусу. Це положення закріплено як у міжнародних документах, таких як Загальна декларація

прав людини, так і в Конституції України. Другою важливою ознакою є невід'ємність прав людини. Це означає, що жодна особа не може бути добровільно або примусово позбавлена своїх основоположних прав, навіть у надзвичайних умовах. Такі права вважаються природними й незмінними, що підкреслює їхню значимість у будь-якому суспільстві. Наступною характеристикою є недискримінація, яка гарантує рівність усіх людей перед законом і вимагає однакового ставлення до всіх осіб у реалізації прав і свобод. Заборона дискримінації стосується всіх сфер суспільного життя - від доступу до освіти й медицини до участі у виборах і захисту в суді.

Окремо слід наголосити на забороні свавільного втручання в особисте та приватне життя людини. Права на повагу до приватного життя, недоторканність житла, захист персональних даних та свободу висловлювань - це ті елементи, які особливо охороняються в рамках європейських стандартів.

Важливою характеристикою є право на ефективний правовий захист. Це передбачає, що особа повинна мати можливість звернутися до незалежного суду або іншого компетентного органу в разі порушення її прав. У європейському контексті таке право реалізується також через можливість звернення до Європейського суду з прав людини після вичерпання національних засобів захисту.

Сучасні стандарти прав людини передбачають наявність міжнародного контролю за їх дотриманням. Це означає, що держави несуть міжнародно-правову відповідальність у випадку системного порушення прав людини, а наднаціональні органи - такі як ЄСПЛ або Комітет з прав людини ООН - можуть виступати гарантом справедливості [1].

Специфіка європейських стандартів захисту прав людини охоплює сукупність особливостей, що відрізняють підхід європейських держав до забезпечення, дотримання та захисту основоположних прав і свобод особи. Ці стандарти формуються в рамках діяльності Ради Європи, насамперед через Європейську конвенцію з прав людини (1950) та практику Європейського суду з прав людини (ЄСПЛ). Вони стали взірцем для багатьох країн, які прагнуть до демократичного розвитку та правової держави.

Одна з найважливіших рис цієї системи - високий рівень захисту. Європа створила одну з найбільш ефективних міжнародних систем захисту прав людини, де центральне місце займає ЄСПЛ. Його рішення є обов'язковими для виконання державами-учасницями, що стимулює внутрішні правові реформи та забезпечує справедливий розгляд справ, пов'язаних із порушенням прав людини. Другою ключовою ознакою є універсальність та невід'ємність прав. Європейські стандарти гарантують рівний захист прав для всіх осіб без жодної дискримінації - незалежно від

громадянства, раси, статі, мови, релігії чи соціального статусу. Ці права вважаються невід'ємними та такими, що не можуть бути скасовані навіть у надзвичайних обставинах. Ще одна важлива складова - верховенство права, яке передбачає підпорядкування як державних органів, так і громадян - закону. Цей принцип забезпечує правову передбачуваність, справедливість та ефективність у захисті прав людини. Тісно пов'язана з попереднім принципом демократія, що є не лише формою правління, але й необхідною умовою реалізації прав людини. Європейські стандарти сприяють розвитку демократичних інституцій та забезпеченню участі громадян у прийнятті рішень. Важливу роль у європейській моделі відіграє також визнання соціальних прав, зокрема права на освіту, охорону здоров'я, працю та соціальний захист. Цим європейська система значно розширює класичне уявлення про права людини, включаючи не лише громадянські й політичні, але й економічні та соціальні права.

Специфікою європейських стандартів є їх постійний розвиток. Вони не є статичними, а динамічно змінюються відповідно до викликів сучасного світу - наприклад, у контексті міграційних криз, тероризму чи цифрових технологій. ЄСПЛ постійно тлумачить норми Конвенції відповідно до принципу «живого інструменту», що дозволяє правам людини залишатися актуальними [2].

Стандарти захисту прав людини забезпечують універсальний і невід'ємний захист основоположних прав кожної особи, включаючи право на ефективний правовий захист і заборону дискримінації. Європейські стандарти, закріплені через Європейську конвенцію та практику ЄСПЛ, є одними з найефективніших у світі завдяки високому рівню захисту та включенню не лише громадянських і політичних, а й соціальних прав. Специфіка європейських стандартів полягає в їх динамічності та адаптації до нових викликів, таких як міграційні кризи чи технологічні зміни. Вони гарантують рівність прав для всіх осіб, незалежно від національності чи соціального статусу, і постійно розвиваються, що робить їх актуальними і ефективними навіть у змінюваному світі.

Література

1. Ромців О.І. Міжнародно-правові механізми захисту прав та свобод людини в умовах війни: практика ЄСПЛ. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2023. № 6. С. 168-172.

2. Владовська К., Тисовська В. Міжнародні та європейські стандарти захисту прав людини: до проблеми визначення поняття та класифікації. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія: Юридичні науки*. 2019. № 4. С. 74-81.